

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ի Ր Ե Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՄԵՆԻ ԵՄԵՆԻ ԵՄԵՆԻ ԵՄԵՆԻ ԵՄԵՆԻ

Տարեկան գին կանխիկ 100:

Այս Լրագիրը ամեն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի:

Պոլսէն դուրս գացած Լրագիրներուն փոխադրելու ծախքը տուեցին ջրայ:

Իր շաբաթ համար շուրջ մը հրատարակեց ու շաբաթ օրերը շաբաթ օրերը 40 փարսն:

Երաւարտի գրող ծանուցումը մը ձգի է:

Դուրսէն եկած նամակներուն փոխադրելու ծախքը իրենց ջրայ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՕԼԻՍ 7 ՄԱՅԻՍ

— Յայտնի է որ զինուորական նոր կարգադրութեանց համեմատ զինուորական կարգի գրուող անձանց ծառայութեան հինգերորդ տարին լինի նոյնն է՝ անոնց հրաման կը տրուի իրենց երկիրը դառնալու, և նոր մարզիկ կը գրուին և երկրներուն կարգը կ'անցնին: Եւս բանս ամեն տարի հանդէսով կ'ըլլայ, զինուորական կրթութիւն կ'ըլլայ, և ետքը հրամանագիրն կը տրուի, և ասոր իրիկացաւ կ'ըսեն: Եւս հանդէսը սկսաւ հայտարար լայն դաշտը խառն գետի քով, և շաբաթական կը կարգուի և թիւանագաւ ձիւ գործայ ձմեռը (թօփխանէն):

— Իժպիւթեան կայսերական դպրատունը կարգադրու և քննուելէն ետքը վարպետութեան պատուով և վարպետական կըլլայ բժիշկները (թիւ իրենց) ի պաշտօնէ կարգաւ (նէօպէթով) կըլլայ տեղերին, և թիւ նոյն իսկ բժշկական դպրատուն մէջ գալով հիւանդները կայսերական հրամանաւ ձրի կը նային և պէտք եղած դեղերը կը պատուով իրեն, և ամէն ժամանակ ասոր շատ օգուտը տեսնուած է. մանաւանդ ծաղկի վտանգաւոր հիւանդութեան վրայ որ ասորք տուհաւարակ և անխորտ ամենուն ալ ծաղկի պատուով կընեն. որով շատերուն անդամը առողջ մնալ և շատերուն ալ կեանքը վատորկցուցած են. ինչպէս որ յայտնի է: Եւս ամենայնիւ շատերը տախիկին ծաղիկ կը հանեն և այն սոսկալի վտանգներուն ալ կընան. որ բոլորովին անոնց ծնողքը անհոգութենէն առաջ եկած բան մըն է: Եւս հիւանդ ինքնակալ իրեն մարդաւեր գթութեամբը ասանկ խեղճ անմեղ տղայը վրայ ցաւելով, որոց վրայ ցաւելը ամեն մէկուն իրենց ծնողքը կ'ընայ, առաջին տուած հրամանը նորոգել տուի ոտակութեամբ, և ամէն պէտք եղած տեղերն ալ հրատարակեց. որպէս զի ամեն մարդ իր զաւակը պէտքութեան բժիշկներուն ծաղկի ալ ընել տայ, և ով որ անհոգանայ, և տղան բնականապէս ծաղկի բռնուի նէ՝ անոր ծնողքը ծանր պատուախառնութեան տակ ինչան և յանդիմանութեան արժանի ըլլան:

— Կայսերական կառավարութիւնը հրաման հանեց որ ասկէց ետքը մեծազոր տէրութեւ նախարարներուն պաշտօնի տեղւոյն, և անոնց ամէն մէկին տեսչութեանը տակն եղած դիւաններուն պէտք եղած կարասիքը, որ մինչեւ հիմա մեծազոր տէրութեան ծախքով կ'ըլլար, նոյն նախարարներուն ծախքով հոգացուի, և այսպիսի բաններուն համար տէրութեան գանձէն ստակ չեղէ: Եւս կարգադրութեան մէջ այս ծախքս շարունակ բռնուի նէ. (սամանեան մեծազոր տէրութեանը և բոլորական տէրութեան պէս պարտք ընելով շահով ստակ բանեցընէ սովորաբար շատ սուղ կը նստի անոնց:

— Իարձրագոյն դրան ափի ըսուած դիւանին պաշտօնաւոր գրագիրները երբեմն մեծազոր տէրութեան այլ և այլ գործերուն մէջն ալ գործածուել պէտք ըլլալով, նոյն դիւանին գրագիրները շատաւ պէտք եղած էր, և հոն ալ անանկ անձինք առնուելու էին, որ տղայութեան ժամանակէն սղնուաւ կան կրթութիւն առած ըլլալովին այլ և այլ կարեւոր գործերուն մէջ ալ մտնելու յարմարութիւն ունենային. որովհետեւ այս դիւանս մեծազոր տէրութեան բարձրագոյն դրանը ուրիշ դիւաններուն համեմատելով աշխարհավարութեան (բօլիքիքի) դպրատուն մը կըրնայ ըսուիլ: Եւս հիւանդ ինքնակալին հրամանաւ առժամանակեայ կերպով այս դիւանի պաշտօնաւոր գրագիրներուն կարգը մտան բարձրագոյն տեղ փոխարքային աղնուաշտը որդին և արտաքին գործոց տեսչութեան գրագիր Սալիկ իսուֆ Պէկ էֆէնտին, երեւելի օրինակէտ և պետութեան գերագոյն ժողովոյն անդամ մեծիմաստ Գահին Պէկ էֆէնտին որդին և բարձրագոյն փոխարքային նամակագրութեան գիւանին անդամ մեծաբոյ Սուադաֆա Պէկը, և արտաքին գործոց տեսչութեան գիւանին գրագիրներէն մեծաբոյ Սալիկ Պէկ էֆէնտին:

— Ետեւ աստեւ մեծազոր տէրութեւ գերագոյն խորհրդարանը խօսք եղած էր մայրաքաղաքին և արուարձաններուն ամէն տուններուն վրայ թուաւ նշաններ դնելու, և ամէն փողոցներու գլուխ նոյն փողոցներուն անունը գրուած տախտակներ դնելու: Եւս պէտք ասոր որոշողական վճիռը տրուեցաւ, և հիմա ոստիկանութեան ժողովոյն (զապիթէ մէճլիսին) մէջ ասոր գործածութեան կերպին վրայ խորհուրդ կ'ըլլայ: Կերեւի որ ֆռանսույի մէջ գործածուած կերպը պիտի բռնուի, որ շատ դիւրութիւններուն, և հիմա կուրնէ որոշուած է որ փողոցներուն անունները թիւ կոտանդնուաւորաց բռնուի և թիւ դրանցի շատ աղբերու գլուխ պիտի գրուին: Եւս կարգադրութեան մէջ օգուտ ընելուն պիտի մէկ

ապաշտօնը տեսնուեցաւ, քանի մի ինչ անուններ տեսնուեցան վրայ թուաւ համար գրելով. ինչպէս են Կոստան, դնուաւոր մէջ Վալիէ իսանին և Լըւարը իսանին վերի սենեակները:

— Օրուա գաւառի կառավարութեան տեղակալ Սէհրապ փաշայն մեծաւ ըլլալով՝ երկրագործութեան ժողովոյն անդամ և կայսերական պալատին քաճաճ պաշէ մեծաբոյ Սիֆաթ պէկը (Օրուա կառավարութեան տեղակալ անուանեցաւ:

— Պաթուկի կառավարութեան տեղակալ մեծաբոյ Իսքենդեր պէկը Սիֆէ կառավարի (միւտիք) անուանեցաւ:

— Ոստիկանութեան ժողովոյն (զապիթէ մէճլիսին) անդամ եւ երկրորդ կարգի պատուաւոր մեծաբոյ Սուադաֆա Սալիկ էֆէնտին Պաթուկի կառավարութեան տեղակալ անուանեցաւ:

— Իրտէկի կառավարութեան տեղակալութեան պաշտօնը մեծաբոյ Սուադաֆա պէկէն առնուելը պատշաճ տեսչութեան, Բըզանթի կառավարի մեծաբոյ Սուադաֆա պէկէն Իրտէկի տեղակալ անուանեցաւ:

— Բօնիա նահանգին կառավարութեան մեծ ժողովոյն անդամ և Բօնիայի համարակալ (տէֆէրտար) մեծաբոյ Սիլի Սուլիմ էֆէնտին ունեցած աստիճանը և պատիւը փոխուելով՝ երկրորդ կարգի առաջին աստիճանի պատուոյն բարձրացաւ, և իրեն այս նոր աստիճանին համեմատ մէկ փառաւոր պատուոյ նշան մըն ալ իրեն իրիւկեցաւ:

— Մեծազոր տէրութեան եկամուտի հաշուոյ դիւանին շատ ժամանակ է ի վեր գրագրութեան պաշտօնը վարող մեծաբոյ Բատըր պէկ էֆէնտին պատուոյն աստիճանը երրորդ աստիճանի բարձրանալով յիշեալ հաշուոյ ժողովոյն անդամ անուանեցաւ, և իւր պատուոյն համեմատ իրեն պատուոյ նշան մըն ալ շնորհեցաւ:

— Պէլիզաւորի կառավարի ըլլալով ասկէց առաջ մեծաւ Հասան փաշայն ունեցած պատուոյ նշանը վեհափառ ինքնակալին հրամանաւ անոր որդւոյն մեծաբոյ Սիլի պէկին տրուեցաւ քաճաճ պաշէ Սիլիմ Սալիկ էֆէնտին իրենց հիմա Սիլիմի կառավարութեան տեղակալ է:

— Գիւնի մարտի տեսուչ (զէճրիէ մուհասըր) մեծապատիւ Երաւարտ աղայի տղայ յարգալի Սիլիմ պէկ էֆէնտին (հօճակեանութիւն) և երրորդ կարգի պատիւ տրուեցաւ:

— Սիլիմ երեւելիներէն Սէֆիտ Եօլլի Սալիկ աղային, և քիւրտերուն ցեղապետներէն Թօռու Սիլի աղային վեհափառ կայսեր հրամանաւ քաճաճ պաշէ Սիլիմ պատիւ տրուեցաւ:

— Սիլիմը կառավարի մեծապատիւ փաշայն տղայն մեծաբոյ Սուադաֆա պէկը բարձրագոյն դրան թարգմանութեան գիւանին անդամ ըլլալու պատուոյն արժանացաւ:

— Մեծազոր տէրութեան արտաքին գործոց տեսուչ բարձրագոյն Սիլի փաշայն Պրուսայու տաք Զուրերը երթալու ըլլալով միւնչեւ անոր վերադարձը արտաքին գործոց տեսչութեանը յանձնուեցաւ բարձրագոյն փոխարքայի խորհրդակից (միւտէճար) մեծապատիւ Ֆիկիսին: Եւս տաքին գործոց տեսուչը Կոստանդնուպօլսէն կէմէիկ սովորեալ շաբաթական ճանապարհորդութիւնը ընող շաբաթական հետ ապրիլ 24 ն էրեք շաբթի օրը Սայրաքաղաքէ մեկնեցաւ: Եւս նաւով Պրուսա գնաց նաեւ մեծաբոյ Սուադաֆա պէկը տաք Զուրերուն համար:

— Մեծաբոյ Տէքիա էֆէնտին, որ Դանուբեան գաւառները (Ուլուհու և Պուղտանի և Սիլիզիէի կողմերը) քննութեան երթալու որոշուած էր կայսերական բարձր հրամանաւ, մօտերը իւր պաշտօնը կատարելու համար Սայրաքաղաքէ պիտի մեկնի:

— Սիլիզիէի Ֆիզան գաւառին տեղակալ մեծապատիւ Հասան փաշայն մէկ բարձրագոյն դրան գործակալ (բարու քեախեսաի) մը պէտք էր, և որովհետեւ այս գաւառը մօտաւորութեան համար Սիլիզիէի Կարապըլուս գաւառին հետ յարաբերութիւն ունի, ուստի վեհափառ ինքնակալին հրամանաւ Կարապըլուսի կառավարութեան կողմէն բարձրագոյն դրան գործակալը, որ է մեծազոր տէրութեան ներքին գործոց տեսչութեան գիւանին աստիճանը (տախիլիէ քեաթիպի) մեծաբոյ Սալիկ Երաւարտ էֆէնտին գաւառի տեղակալին ալ գործակալ անուանեցաւ:

— Դանուբի հասարակապետութեան կողմէն Կոստանդնուպօլսի գետապետական գործով կեցող Պ. Օբէք Ճէնէտալը նոյն գործով Եւստաք երթալու սահմանեալ ըլլալով, անցեալ չորեքշաբթի օրը (ապրիլ 18) իրիկուան դէմ իւր ընտանեօքը մայրաքաղաքէ մեկնեցաւ Փռանսըղի տէրութեան վաթի չորէնուաւ: Եւս Սիլիմ փաշայն մի օր առաջ մայրաքաղաքը գտնուող Փռանսըղ վաճառականները գրով իրենց շնորհակալութիւնը և երախտագիտութիւնը մատուցին այս պաշտօնատարին:

— Օբէք Ճէնէտալին յարգալի Պ. տը Լալայէր Սարքիզ աղայեալ երկու շաբթի, ապրիլ 23, մայրաքաղաք հասաւ Բիւլէն շուկանով:

— Մեծազոր տէրութեան հասարակապետ կրթութեան տեսուչ մեծապատիւ Բեմալ էֆէնտին, որ ասկէց ութ ամսոյ չափ առաջ Եւրոպա գացած էր այլ և այլ տեղեաց դպր

— Սիլիմը կառավարի մեծապատիւ փաշայն տղայն մեծաբոյ Սուադաֆա պէկը բարձրագոյն դրան թարգմանութեան գիւանին անդամ ըլլալու պատուոյն արժանացաւ:

— Մեծազոր տէրութեան արտաքին գործոց տեսուչ բարձրագոյն Սիլի փաշայն Պրուսայու տաք Զուրերը երթալու ըլլալով միւնչեւ անոր վերադարձը արտաքին գործոց տեսչութեանը յանձնուեցաւ բարձրագոյն փոխարքայի խորհրդակից (միւտէճար) մեծապատիւ Ֆիկիսին: Եւս տաքին գործոց տեսուչը Կոստանդնուպօլսէն կէմէիկ սովորեալ շաբաթական ճանապարհորդութիւնը ընող շաբաթական հետ ապրիլ 24 ն էրեք շաբթի օրը Սայրաքաղաքէ մեկնեցաւ: Եւս նաւով Պրուսա գնաց նաեւ մեծաբոյ Սուադաֆա պէկը տաք Զուրերուն համար:

— Մեծաբոյ Տէքիա էֆէնտին, որ Դանուբեան գաւառները (Ուլուհու և Պուղտանի և Սիլիզիէի կողմերը) քննութեան երթալու որոշուած էր կայսերական բարձր հրամանաւ, մօտերը իւր պաշտօնը կատարելու համար Սայրաքաղաքէ պիտի մեկնի:

— Սիլիզիէի Ֆիզան գաւառին տեղակալ մեծապատիւ Հասան փաշայն մէկ բարձրագոյն դրան գործակալ (բարու քեախեսաի) մը պէտք էր, և որովհետեւ այս գաւառը մօտաւորութեան համար Սիլիզիէի Կարապըլուս գաւառին հետ յարաբերութիւն ունի, ուստի վեհափառ ինքնակալին հրամանաւ Կարապըլուսի կառավարութեան կողմէն բարձրագոյն դրան գործակալը, որ է մեծազոր տէրութեան ներքին գործոց տեսչութեան գիւանին աստիճանը (տախիլիէ քեաթիպի) մեծաբոյ Սալիկ Երաւարտ էֆէնտին գաւառի տեղակալին ալ գործակալ անուանեցաւ:

— Դանուբի հասարակապետութեան կողմէն Կոստանդնուպօլսի գետապետական գործով կեցող Պ. Օբէք Ճէնէտալը նոյն գործով Եւստաք երթալու սահմանեալ ըլլալով, անցեալ չորեքշաբթի օրը (ապրիլ 18) իրիկուան դէմ իւր ընտանեօքը մայրաքաղաքէ մեկնեցաւ Փռանսըղի տէրութեան վաթի չորէնուաւ: Եւս Սիլիմ փաշայն մի օր առաջ մայրաքաղաքը գտնուող Փռանսըղ վաճառականները գրով իրենց շնորհակալութիւնը և երախտագիտութիւնը մատուցին այս պաշտօնատարին:

— Օբէք Ճէնէտալին յարգալի Պ. տը Լալայէր Սարքիզ աղայեալ երկու շաբթի, ապրիլ 23, մայրաքաղաք հասաւ Բիւլէն շուկանով:

— Մեծազոր տէրութեան հասարակապետ կրթութեան տեսուչ մեծապատիւ Բեմալ էֆէնտին, որ ասկէց ութ ամսոյ չափ առաջ Եւրոպա գացած էր այլ և այլ տեղեաց դպր

տունները տեղափոխելու և ուսմանը յառաջադիմութեան ամենէն աղէկ կերպը ստիպելու համար, Յիւստսա և Ինկիլ-գէնա և Պէճիքա և Իրուսիա և Լէս-գրիա պարտութեն ետքը Իգուլիա անցած ըլլալով, կը յաւանայուին որ մինչեւ 15 կամ 20 օր մայրաքաղաքս կուգայ:

— Սեփազօր տէրութեան Բեհիթի պահի և Դաւիթի պահի շաքենաւորը, որ Սուսամ կղզին զօրք տարեր էին հոն եղած ապստամբութիւնը զսպելու համար, ապրիլ 25 շորքաբաժնի օրը նոյն զօրքերով ետ դարձան Կոստանդնուպոլիս եկան. որովհետեւ կղզին խաղաղացած ըլլալով այս զօրքերս այն տեղը պիտանութիւն չունէին:

— Սիւսիցի կը գրեն: Քաղաքիս կըցորդ գիւղերուն մէկը երկու տաճիկ, կըծնորով պարսիկ, և օսմանեան մեծազօր տէրութեան հպատակ, իջարու հետ կուրնին լոկ խոսքով չըրնալով լըմիցնել, մէկը զմիւսը ատրճանակաւ (բիշտովով) կըսպաննէ և կը փախչի: Լյա մարգատպանը տախալին կառաւարութեան մարդոց ձեռքը չէ անցած:

— Իսկէց քանի մը օր ետքը մէկ տաճիկ մը իւր քայքայող սղախտհութեան դէմ յանցանքով բռնելով՝ ճիւղը չուան կը ձգէ և կը խեղդէ. և կամ իւր փոխ-խնդրութեան կիրքէն կուրնալով, կամ խղճելով, չըլլայ որ մէկ ուրիշ ան մեղ մարդ մը բռնէ կառավարութիւնը, և իւր տեղը անկիայ պատիժ կըրը, յանցանքին տէրն ինքն ըլլալը յայտնի կը խոստովանի, ուստի կառավարութիւնը ասիկայ բանտը կը դնէ, և գործը օրինաւոր կերպով դատաստանական քննութեան տակ կը ձգէ:

— Երկու աղքատ անձինք անցածները Սիւսի կուգան, և ողորմածասիրտ տեղացիներէն բաւական առատութեամբ ստակ կը ժողկեն. և բարեխիտ մարդուն մէկն ալ ստոնք տուն կը հրաւիրէ հաց կերակուելու: Աղքատները հոն խօսքի կարգին ձգելով կ'ընեն. պարտից սակ ունինք. թէ որ դըրամ ունիք նէ բերէք որ փոխեմք: Տան տէրը ինքն սակները փոխելու չափ բաւական ստակ պատրաստ չունենալով, և աղքատներուն այս պէտքն ալ հոգալ ուզելով պէտք եղած ստակը երբեք և գրայիններէն կը ձարէ կը բերէ. ասոնք ոչինչ պատճառանքով մը հիմա թող կենայ, ետքը սակները կը հանենք կուտանք, և այդ գրամները այն ատենը կ'առնենք կըսեն: Ետքը մէկ միջոց մը՝ ասոնք գտնուած սենեակին մէջ միայն մէկ մարդ մը կը մընայ. անոր ալ աչքերը կը ցուէր: Ետքը որպէս թէ մարդուն վրայ խղճալով աչքի ցաւի վրայ խօսք կը բանան, և մենք աղէկ աչքի դեղ ունինք ըսելով մարդուն աչքին փաշի մը կը ցանեն: Մարդը այն գեղովը զգալով ինքն աւանդ կ'ընեն անուշիկը կը բանան. մէջի ստակները կ'առնեն և կ'երթան. և քաղաքէն ալ անցայտ կ'ըլլան: Հասարակաց բերանը պարտած տաճիկներէն առածը թէ Բեհիթի պահի Դաւիթ և Եւր, ատեն ատեն արդարացիող առանկ գէշ մարդիկ կ'ընեն, որ ճշմարիտ աղքատներուն ալ վնաս կը հասցնեն. որովհետեւ ասանկ բաներ լըսող մարդը չի վստահիր աղքատ մը իր տունը տանիլ, և պատսու մը հաց կերցունել. ամեն մարդու միտք չի գար այն խորհիլ որ բարեգործութե համար եղած կորուստը առատօրէն կը լեցուի:

— Հալէպէն կը գրեն որ նոյն նահանգին ընդհանուր կուսակալ բարձրապատիւ Սուհրաբեկ փաշայի իրեն իշխանութեանը և խնամողը յանձնուած երկիրները պըտրտելու ելերէ. և ամեն տեղ ուրախութեամբ ընդունութիւն գտնուէ: Ենպէս իսկ ա

րապետուն ցեղապետները (շէխերը) յորդանոց զինքը դիմաւորեր են, և վերադարձին հետք մէկտեղ մինչեւ Հալէպ բերեր է:

— Պոնտիկն եկած լուրերը ապրիլ 3 էն են: Սեփազօր զօրապետ Իսքենդեր պէյը Պիհացի քով ապստամբները կատարելապէս զտրելի է. որ ամեն մէկը մէկ մէկ կողմ փախչելով ըլլաւ: Իսքենդեր փաշայի Բալայի տիրեց. և Լէսգրիայի սահմանապահ կառավարչներուն մարդ իրկէց որ սահմաններուն պահպանութեանը աղէկ նային. և ստիկանութիւնը աղէկ զգուշութեամբ վարուի. այս գրոյս նպատակը յայտնի է որ՝ ապստամբներուն այն կողմէն ընկնցած փախուստի անկախութիւնը վերցնել, որ հիմա նեղ ժամանակին հոն փախչելով, և ետքը յարմար առիթ գտած ատենին նորէն իրենց երկիրը դառնալով մարած ապստամբութիւնը չի գըրդուէ:

— Պաքիստէն ապրիլ 19ին (լատինացւոց մայիս 1ին) կը գրեն: Սեփազօր տէրութեան արտաքին գործոց տեսուչ Բարձրապատիւ փաշային կընքապահ (մեհիւրատար) մեծարդոյ Սուհրաբեկ Էֆենտին ապրիլ 11ին քաղաքս հասաւ: Բարձրապետը գտնէ երկու հրապարակ բերաւ, որ Վալաքիայի ընդհանուր կառավարիչ մեծապատիւ Սիւրպէյ իշխանին իրկուած են. յիշեալ իշխանը հրապարակները մեծ յորդանոց ընդունեց: Հրապարակները կարգադրուելու համար ապրիլ 24ին բաղմունքին ժողովեցան պալատը, կայսերական ֆարմակալ մեծապատիւ Մեհմետ Վէֆիք Էֆենտինին ներկայութեամբ. զօրապետ մեծապատիւ Հալիմ փաշայի և քաղաքական կառավարութեան անդամները և պաշտօնէրը և յունաց մետրոպօլիտը և շատ բեւեռն անձինք ալ հոն էին: Կը կարծուէ որ այս հրովարտականութեան մէկը գեանի տարերուն և գեղացիներուն իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւններն են որ կարգի մը տակ գնել է. և միւսն ալ Սիւրպէյ իշխանին բաշարձակ իշխանութիւն կուտայ հասարակաց խաղաղութիւնը անվրդով և հաստատ պահելու յարմար գտած միջոցներն ի գործ գնելու:

— Բիւթանիա գաւառին կըցորդ Ուշաք ըսուած տեղը մէկ տաճիկ կին մը տղայ մը ծներ է. անկէց քսան օր անցնելէն ետքը տղայ մըն ալ ծներ է: Երբեք երկուստեքն (Էրբիլ) տղայ ծնիլը պայտիսի բաներ կ'ընէ որ սովորականէ գուրս են. և մինչեւ քսան և չորս ժամ անցնելով երկրորդ զաւակը անանկ ծնիլը ըսուած է. բայց քսան օր ետքը ծնիլը չէ մը ըսեր թէ բնաւ եղած չէ. այլ խիստ քիչ պատահած է:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԻՌԻՆԻ

ԳԱՅՈՒՄ. Պառնապետ տէրութիւնը հրատարակած է որ արտաբերէն լեզուն մասնաւոր կերպով մշակող ուսումնասէր պատանիներուն յատուկ պատիւներ պիտի ընէ: Լյա կարգադրութեան պատճառ կ'երեւի որ Շէշալիի գաւառին կառավարութիւնը եղած ըլլայ, ուր տեղին բուն բնակիչներուն լեզուն արաբերէն է. և քըռանդները արաբերէն լեզուն ծագկեցնելով՝ լեզուադէտ մարդիկ այն երկրին մէջ պաշտօնի կը հասցնեն. որ կէց շատ օգուտներ կը քաղեն: Բայց կառավարութեան այս գիտումը մէկ դի ձգելով ալ, արաբերէն լեզուն մշակութիւնը գիտութեանը և պատմութեանը մասին շատ օգտակար է. որովհետեւ փիլիսոփայական գիտութիւնները և շատ ուսմունքներ արաբացիներէն անցան եւրոպացիներուն:

Լրաբացի հեղինակներուն շատ դիրքերը գաղղիէնի թարգմանուած են. շատերէն ալ ծագիւրապէս եղած են. բայց տախալին շատ պատմութեան վերաբերեալ գիրքեր կան որ եւրոպացւոց շատերուն անմանօթ են: Լիւսահան բաղմունքին ընկերութիւնը (սօսիէթէ ազիաթիք) մասնաւոր կերպով և եւրոպեամբ արեւելեան մշակութեան ետեւէ ինկած է այս մօտերս. և այս ընկերութեան գիտնական անդամներէն շատերը արաբերէն լեզուն շատ աղէկ տեղեկութիւն ունին: Սեփազօր հայերէն գիտողներ ալ կան, որ հայոց տպեալ և ձեռագիր պատմութիւններէն ծագիւրապէս ընկելով հին և միջին դարերու պատմութիւնները կը լուսաւորեն. արեւելեան աղգաց բարքը, սովորութիւնը, արուեստից մէջ և լոկ հայեցողական գիտութեանց մէջ յառաջադիմութիւններն երեւան կը հանեն. և անանկ հետաքրքրական բաներ կը գտնեն, որ նոյն իսկ այն աղգը որուն գիրքերէն հանած են այս տեղեկութիւնները, մինչեւ ասոնց աչ խառնախառնութիւնը տեսած ատենին չի գիտէին իւրեանց աղգին մէջ գտնուած այն բանը: Երբեք երբեք միտք գաւառներ ալ կ'ընեն. բայց օտարապէս ըլլալուն համար ներքին է. և հին լեզուագէտներուն նայելով հիմաւորան ներուն սխալը խիստ քիչ է:

— Եւրոպայի ամառ ըլլալով, և Պառնապետ ալ շատ մարդիկ Ինկիլթէնա արուեստից հանգիստ տեսնելու գացած ըլլալովն. բանուորներուն բանը պիտի պահէր, և իրենք ալ ապրուստ գտնելու նեղութիւն պիտի քաշէին. և հիմա որ Բալանիսիք միշտ ընչից հաւասարութիւն քարուղելով ձեռաց տակ իրենց Կուսակիցները շարունակուելու և ուժովաբար արաբացի կարգի գործունէութիւն մը ընեն, և անոնց գործը մնացող և ապրուստի նեղութիւն քաշող բանուորները իրենց կողմը շահելով կընային մեծ վրդով հանել: Պառնապետը աղգային օրէնսդրաց ժողովը ասոր վրայ խորհելով ստիկանութեան կողմը իմաց տուաւ որ բանուորները զբաղեցնելու և շահեցնելու յարմար գործ գտնէ: Լյա տեղեկութեան վրայ ստիկանութիւնը կառավարութեան հաւանութեամբ անօրինեց որ յիսուն և երեք հատ նոր գործարան հաստատուի, բոսն և երեքը Փարիզու մէջ և երեքունը սերիշ երկիրներ. որ պատմաւորիչ արուեստագէտ բաներ բանին. և այսպիսի մարդոց ալ ամեն մէկուն հաստատ երաշխաւորութիւնը տուելով ստակ տրուի իրենց գրամադրուի. մասնաւոր այս արդամներ գնելով որ ստակը 30.000 ֆրանքէն աւելի ուղղէն հարկւրին հինգ, և անկէց պաւկաւ ուղղէն հարկւրին երեք շահ տուել: Լյալ այն անգործ մարդիկը գործ կը գտնեն. հաստատուն երաշխաւորութեամբ անոնց ստակ տուողն ալ կը շահի. և Պառնապետ ալ անոնց հաւանութեան խաղաղութեան երեսն կըրու վնասէն ազատ կը մնայ, որ վերոյգըրեալ շահերէն մեծ շահ է:

— Ենպէսները Պէճիքայի կառավարութիւնը իւր երկրին մէջ ծանուցական թուղթ մը հաներ էր. որով ֆռանսիզի կառավարութեան ստակներուն Պէճիքայի մէջ առնել տրուիլը կ'արգիւրէ: Լյալ փոխարէն ֆռանսիզի կառավարութիւնն ալ պատուէր հանեց որ Պէճիքայի ստակներն ալ Պառնապետի մէջ չառնուին չի տրուին:

— Պառնապետը զինուորական պիտուից կարգադրութեամբ մէկ մասնաւոր ժողովը մը կարգադրուեցաւ, որոց անդամներուն կէսը զինուորական հրամանաւարներէն, և կէսը զինուորական կարգէ դուրս ժողովոյն պատ

գամաւորներէն պիտի ըլլայ: Օրինուրականներէն առնուած մարդիկը 21 տարին անցած պիտի ըլլան. և ասոնց ալ մէկ մասը իրօք զինուորութեան մէջ գտնուածներէն, և մէկ մասը զինուորական պաշտօնի ժամանակը լըմնցուցած պիտի ըլլան:

ԱՆԳՂԻԱ: Ինկիլթէնայի տէրութեան մօտ մտած ստակը տարուէ տարի եղած ծախքէն աւելի ըլլալով ստակը գիւղեւելու վրայ է. սուտի խորհուրդ կը նեն նոյն տէրութեան նախարարները որ հասարակութեան վրայէն քանի մի տուրք վերցունեն: Լյա խորհուրդներուն կարգը զուգուեցաւ որ տարին 15000 զուգուէ հաստատ կ'առնուէն աւելի ունեցողներէն առնուելու սովորական եղած տուրքը չառնուի: Բայց ետքը պետութեան խորհուրդին մէջ որոշուեցաւ որ առաջին տարիներուն պէս այս տարի ալ նոյն տուրքը առնեն:

— Լյա և այլ երկիրներ ելած ապստամբութիւնները մարած միջոցին խաղաղարարները Օւլիցցերի փախած էին. և այս մօտերս ալ Օւլիցցերիի կառավարութիւնը գրացի տէրութեց ուղղելով և պիտեկով հարկադրեցաւ ասոնք իրեն սահմանէն դուրս հանելու: Փախստականներուն մէկ մասը Ինկիլթէնա անցան. բայց ետքը որ տէրութեան երկրէն կանցնէին Ինկիլթէնա անցնելու նէ. այն երկրին կառավարութիւնը անոնց անցադիր չառնալուստ ուստի ասոնք ալ ճամբանին փոխեցին. առաջ որ ֆռանսիզի կանցնէին, որ ամենէն կարճ ճամբան է, հիմա ստիպուեցան Վերմանիայի սահմանը անցնիլ. Պէճիքա երթալ, և անկէց Ինկիլթէնա անցնիլ: Տեղւոյս Ժոնաթան գաղղիական լրագիրը ապրիլ 15ին (3 ին) Պէճիքայի գրուած նախաձեռն մը այս յօդուածը կը գնէ. և կ'առաջարկէ ձեռք ծախուցանելու, որ գաղղիական կառավարութիւնը այս օրերս Ինկիլթի գետնանէն տեղեկութիւն մը առաւ. որով կը յայտնէ որ օտար ալ և այլ տէրութեանց երկիրներէ հոն փախստական գացողներուն անկէց ալ Ինկիլթէնա իրկուելու ձեռք մը կը բողբէ: Իսկ է որ այն փախստականները որոնք մինչեւ հիմայ Ինկիլթի երկիրը առաջին բաց կը գտնէին, ասկէց ետքը հոն ալ ընդունելութիւն գտնելէն յայտնին պիտի կրտսն. և կը մնայ իրենց ազատ տեղ՝ միայն Վերմանիա: Բայց թէ որ Օւլիցցերի և Ինկիլթէնա բռնած ճամբանին հոն ալ բռնեն, ստիպալ այն գին գրեր իրկելով ալ և այլ տէրութեց երկիրներուն բնակիչները ապստամբութեան գրգռեն. բանին խնայուի, և անկէց ալ վնասուելին հարկ ըլլայ նէ մը պիտի երթան:

— Հինիստանի սահմանակից Լա հուս երկիրը Ինկիլթի տէրութեան ձեռք անցած ատենը՝ Լահուսի գանձատունէն Գիւի Լա (Լեաւըն լուսոյ) ըսուած անդամները գտնուեցաւ, որուն նմանը թէ մեծուէ և թէ պաշտաւութե կողմանէ բոլոր աշխարհիս մէջ չի կայ: Լյա անդամները այն ատենը զօրքը իրենց կամքով թագուհիին ընծայեր էին: Երկրայ տարւոյս մէջ ըլլալու արուեստից հանգիստն ատենը այս անդամներին ալ հանգիստը գրուիլը կուգէ թագուհին. որ ամեն մարդ տեսնէ. բայց որովհետեւ կըրնայ ըլլալ որ գործուի կամ կորսուի. ուստի կարգադրեց որ միայն այս քաւրին պահպանուէր համար բաղմունք պահպան զօրք քարին գրուած տեղին քովը կենան:

Լյա հանգիստին մէջ գրուելու համար Վիլենայէն մէկ գիրք մը խըրկուած է. որ երկու հարկը լեզուն

Թարգմանում և ամեն մէկ լեզուին գրեթէ միեւնոյն տարարաններուն մէկին մէջը տարուած և կազմուած է :
— Դրանք իրարու հետ խորհրդակցելով որոշած են որ մէկ հանգէս մըն ալ իրենք բանան Ինկիլիզի բացածին պէս . բայց այս հանգէսը միայն երկրագործութեան վերաբերեալ ըլլայ . թէ՛ հին և թէ՛ նորահար երկրագործութեան ինչ գործիքներ կան նէ ամենքն ալ այն հանգէսին հանուին : Եւս հանգէսը մօտեւ կամ Փարիզ կամ Պէտլին կը բացուի :

ՌՈՒՍԻԱ : Հարուստներուն և ազնուականներուն իրիկութիւնը ժողովուրդ և իրարու հետ տեսութիւն ընելու և զուարճանալու տեղ մը չեն ելու համար ուստի կայսրը քաղաքին բնակչացը մէկ գետին մը տուեր է ուրուն գինը 23,000 քարպօլանց (414,000 զուռուշ) կ'ընէ , քաղաքին հարուստներն ալ չենքին ծախքին հանգանակելով որ 60,000 քարպօլանց (1,080,000 զուռուշ) կ'ընէ , հոն մէկ մեծ և ընդարձակ շէնք մը պիտի շինեն . որուն մէջ պիտի տարուանակուի կաքաւերու (պալտի) սրահներ , և ուրիշ զուարճութեան սահմանեալ զբօսարաններ :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ : Գերմանական դաշնագրուէ անցած տարուէն սկսելով Սաքսոնիայի Տրէգտա քաղաքը ժողոված համադպարեալ արատափողով առանց մէկ որչիչ բան մը ընելու լուծուեցաւ . ամեն մէկ պատգամաւորները որ տերութեան կողմէն եկեր էին նէ հոն դարձան : Եւսգրիայի կայսրուութիւնը չուզելով որ ընդհանուր Գերմանիայի գործերը անորոշ վիճակի մէջ մնան , գործակալներուն չի ցրուիլ և մէկ տեղ մնալով նոյն խորհրդոյն մինչեւ ցլիքը շարունակուիլ կ'ուզէ :

— Տեղւոյ տաճկական ձերբախտի և փախչելու մէջ հետեւեալ յօդուածը կը կարգադրէ : « Ինկիլիզի տերութեան արտաքին գործոց տեսուչ նախարարին գրած ծանուցական գրոյն մէջ գերմանական միութեան առաջնուց գրուած պայմանագրութեանը Եւսգրիայի տերութիւնը քանի մը յաւելուած ընելու կամք ունենալով , և ֆուանսընի հասարակապետութեան և ուստի տերութեան կողմէն ասոր հաճութիւն չորուիլը նշանակելով ինկիլիզի տերութիւնն ալ ընդգէմ բողոքներ էր : Եւս բողոքս ուրիշներուն ամենէն զօրաւոր ըլլալով բոլոր գերմանացիներուն ալ հաճելի բան մը եղաւ և աւսգրիական կառավարութիւնն ալ այս բանին վրայօք ունեցած դիտաւորութիւնը փոխելը յայտնած է : Սեղի այնպէս կ'երեւի որ Գրանսայի հաւասարակապետութեան հետ ուստի կառավարութիւնը յիշելով տաճկական լըրագրոյն կողմէն տարաբնուութեան սխալ մը ըլլայ , որ խիստ դիւրին է ք գիր մը մուտքամուտ զանց ըլլալով : Եւսանկ կարծիք ընելուս պատճառն այն է գլխաւորապէս , որ մինչեւ մօտ աւտեններս ուստի կառավարութիւնը գերմանական խնդրոյն մէջ Եւսգրիայի համախոհ էր . և ինկիլիզը առաջնուց Եւսգրիայի իշխանութեան տակը եւ զանք բոլոր աղբերով մէկ տեղ գերմանական գաղտնակցութեան անգամ ըլլալու ռզլուէն գէմ կը բողոքէր . ուստի թէ որ հիմա յիշաւի ուստի այս բանին վրայօք բողոք ընելու համար ֆուանսընի և ինկիլիզի հետ միացեր է նէ՛ աւսոր բողոքը միւս երկուքէն աւելի ազդեցութիւն կ'ընէ գերմանական պետութեանց վրայ , և այն ատենը ինկիլիզին բողոքը ամենէն զօրաւորը եղած ըլլար : Իսկ թէ որ յիշաւի աւսգրի-

ական կառավարութիւնը իրեն պահանջներն ետ կեցեր է նէ՛ ուստի տեսութիւնն ալ ասոր պահանջները գէմ բողոք ընողներուն հետ համախոհութիւն մը ունեցած պիտի ըլլայ :

— Ինկիլիզի տերութիւնը չի հաճելով որ առայժմ Եւսգրիայի զօրքը Շլէզվիկու և Զօլդայնի դքսուէց երկիրները մնայ , ինկիլիզի արտաքին գործոց տեսուչը Եւսգրիայի կառավարութեանը գիր գրեց : Եւսգրիայի արտաքին գործոց տեսուչ իշխանը պատասխան գրեց որ , նոյն զօրաց հոն մնալը մշտնջենաւոր չէ . մինչեւ ժամանակ մը պիտի ըլլայ . և երկիրը կատարեալ առաջնու պէս խաղաղութիւնը գտնելու ըլլայ նէ՛ Եւսգրիական զօրքն ալ անկէց ետ պիտի կանչուին : Եւս պարզ պատասխանեալն ինկիլիզի կառավարութիւնը հաճութիւն չտուաւ :

— Գրանսընի հանգուցեալ Լուի Ֆրիդրիխ Թագաւորին ընտանիքը որ Լուի կիլիթուա կը կենային , որոշած էին որ արուեստից հանգէսին օրերը Գերմանիա անցնին , և ժամանակ մը հոն մնան : Եւս եկած լուրերուն նայելով Լուի Ֆրիդրիխ երկու տղայքը լոյսնալի իշխանն ու Օմալի դուքսը Գերմանիա Սաքսէն Բապուրի դքսութեան Բապուրի մայրաքաղաքը գացեր են :

ՇՈՒԷՏ : Եւս ազգիս բնաւորութիւնը հին ժամանակէ ի վեր անանկ է որ կ'ընէ տեղւոյ տաճկական ձերբախտի և փախչելու լըրագրոյ , քանի որ այս ազգին Թագաւորութիւնը հաստատուելէն մէջքներին հասարակաց ծամբու վրայ մարդ կողպտելու սպասող աւազակ գտնուիլ լըսուած չէ . և ասիկայ զարմանալու արժանի բան մըն է : Իսկ անցածները Կուլթենպերկ քաղաքին մօտերը քանի մի աւազակներ երեւան ելելով Բօթա մը զարկեր են և երկու հազար քէսէ ստակէն աւելի առ ձեռն դրամ յափշտակեր գացեր են : Որովհետեւ ուրիշ ժամանակ եւ զանք բան չէ ասիկայ , կրօնաբէ կարծել թէ ուրիշ տեղաց կերպով մը Շուէտի երկիրն անցնող մարդոցը գործն ըլլայ : Շուէտի երկիրը Տանիմաու քաղաքի սահմանակից է . Շլէզվիկու և Զօլդայնի իրիկներէն ետքը կամ այն ատենները կրնան Գերմանիայի այլ և այլ տերութեանց երկիրներէն Տանիմաուքայի կամ դքսութեանց ղեկավար օգնութիւն ընելու դաւոյններէն Շլէտի երկիրը մանել , և ուրիշ վաւտակ մը չունենալով և պատերազմական կորիճութեանց և կրթութեանց վտանգելով հասարակաց ծամբաները գողութիւն ընելու համարձակ ըլլալ :

ԲՕՐԴՈՒԿԱ : Ինկիլիզի Բայը օրագիրը Բօրդուկալի Լիպպոն մայրաքաղաքէն առնուած նամակ մը կը հրատարակէ . որ է այս .

« Հաղել թէ եօթն ժամ կայ որ Թագուհին և Թօմար կոմսը և ուրիշ նախարարները օքէրա ըսուած Բէպթօն տեսայ . որպէս թէ տերութեան գործոց մէջ բնաւ շփոթ մը եղած չըլլար : Սակայն ստոյգ է որ երեկ (ապրիլ 4ին ըստ լատինացոց) կէս օրէն ետքը Սալտանայի դուքսը Չինգրա քաղաքը ապստամբութեան գրօշակ բացեր էր , և հոն գտնուած զինուորներուն խումբը որ Սաքսա պիտի երթային և եօթներորդ գունդին պիտի խառնուէին , հետը գլխէ հանեց . միտք ունէր Սանդարեմ երթալու այն յոռտով որ քանի մի գունդ զօրք ալ իրեն հետը կը միանան : Եւս զօրքերուն զօրապետները , որով կը հասկըցուին անոնք որ Սալտանայի դուքսին ապստամբութեան խորհրդակցի են , այս գնդապետներու

են . Սալտանա , Սալտանատ , Լօաքիմ Պէնդօ , Բապրէրա և Պառուս : Իսկ կը կարծուի որ միմեկ ասոնք չեն որոյ օգնութեանը ապաւինած է ապստամբ դուքսը , իրանձնական թրշնամին Թօմար կոմսը ձգել տալու համար : Կ'երեւի որ Լիպպոն գտնուող զօրաց մեծ մասը Սալտանայի դքսին կողմը կ'անցնին . ուստի կառավարութիւնը չի կրնար ասոնց վրայ ապաւինիլ : Կ'երջնայի դուքսն ալ որ Լիպպոնի զինուորական բաժնին գերագոյն հրամանատարն է , քաղաքական զօրաց հրամանատար Տօն Բաւրմիսի հետ իրիկուեր Բէպթօն էին . Գրանսընէ քաղաքէն ալ յայտնի էր : Թէ որ Սիւր Սէյմուս և Պարթին ինկիլիզ զօրապետները որ ինկիլիզ նաւախումբին հրամանատարներն են , առաջնուց իմացած չըլլային բանն նէ , նաւերը երեկ դուրս պիտի ելէին : Պարթին , ինկիլիզի Թագուհւոյն տօնին օրը կատարելու համար ապրիլ 4ին մնաց . բայց յաջորդ օրը պիտի ելէր . և Տաւօ գետը միայն երեք կամ երկու պատերազմական նաւ պիտի ձգէր : Եւս Սալտանա Գաս և Տէմէլլօ զօրապետներուն այն օրը չերեւելը հասարակութեան մէջ էփ աղէկ խօսքերու պատճառ եղաւ :

« Եւս ատեն ես այն կ'ըսեմ որ հասարակութիւնը ամեն բան աչքը առած է Թօմար կոմսը պաշտօնէ ձգելու համար . միայն երկու բանէ կը վստիմար . մէկն էր այն որ Սալտանայի տերութիւնը մէջ կը մտնէ . և երկրորդ՝ որ Սալտանայի դուքսը ասոր գէմ կը գնէ և Թօմար կոմսը կը պաշտպանէ : Տան օր կայ որ բանը փոխուեցաւ . և վախցուելու կերպով մը : Բայանիայի կողմէն Լիպպոնա նոր եկող գետապետ Պարթին Կալիման , Սալտանայի դուքսին հին բարեկամներէն է . և Սալտանայի այս բաներուն մէջ չէղը մնալը խտտանալով , առանց դիտարկելու շատ ուժ տուաւ ապստամբութեանը : Եւս ժամանակը Թօմար կոմսը սխալ մըն ալ ըրաւ . Հաւանցու գետապետին կամայը գէմ Զինտիստա նու Կօա քաղաքին եպիսկոպոսութեան հանուած անձը և Բապրէրա քոյի նորընտիր եպիսկոպոսը պետութեան խորհրդակցական ատենին անգամ ընելով : »

Սալտանայի դուքսին գէմ ելող զօրաց ընդհանուր զօրապետ եղաւ նոյն իսկ Բօրդուկալի Թագուհւոյն ամուսինը : Եւս Սալտանայի դքսին զօրացը հետ միաբաւ ծամբայ եղած էր . Թագաւորական զօրքը ծամբան կորեցին և ետ գառնալու ստիպեցին . Սալտանայի դուքսը չի կրցաւ Սանդարեմ մտնել . իր հրամանին տակը եղած զօրքը վհաւտելու սկսած են . և որովհետեւ կը ուրիշ ու ապստամբութիւնն ալ բոլոր ազգին վերաբերեալ խնդրոյ մը համար չէ որ հասարակութիւնը ասիկէ իրենց աղէկութիւն մը յուսալով ապստամբութեան կողմը բռնեն , ուստի Սալտանայի դքսին կողմը արգէն ակարաւ յած է . և նոր հասած լըրագրիները թէպէտ տակաւին պատերազմ կայ կ'ըսեն , բայց պատմաճողին կ'երեւի որ մինչեւ հիմա լըրիցած պիտի ըլլայ :

Սալտանայի դքսին ապստամբութեան գրօշակ բանալուն պատճառն այս է : Եւս իկայ առաջ յեղափոխականներուն կողմէն էր . կ'աղէր որ առանց Թագաւորութիւնը վերնալու կառավարութեան եղանակին մէջ փոփոխութիւն մտնէ : Թօմար կոմսը Բօրդուկալի փոխադրեալ և պետութեան խորհրդոյ ատենին նախագահ եղաւ նէ՛ ասիկայ իր ուղածը առաջ տանելու յոյսը կորեց . քանի որ այն մարդը պաշտօն

նին վրայ է . ուստի ուրիշ ծամբայ բռնեց : Եւս զօրապետականներուն կողմը անցաւ , որ հիմախաւս կառավարութեան եղանակին պաշտպաններն են . և Թօմար կոմսն ալ ասոնցմէն է . բայց անձնական թշնամութիւն ունենալով Թօմարի հետ , որ Բօրդուկալիներուն մէջ խիստ շատ թշնամի ստացած է իրեն խիստ և խորիմ և անմեղելի վարմունքով , ետեւէ ինկաւ անիկայ պաշտօնէն ձգելու . որով իր միտքը դրածը որուն կը կարծուի թէ աղէկ մը տեղեակ չէր հասարակութիւնը , առաջ տանելը դիւրին կ'ըլլար : Օրինաւոր և սովորական կերպով թէպէտ քանի անգամ խորհրդականաց ատեններուն մէջ կոմսին ըսածներուն և առաջարկութիւններուն հակառակ կը կենար , և իրեն օգնական էփ աղէկ մարդիկ ալ ունէր , բայց չէր յաջողած կոմսը պաշտօնէն հրաժարեցնելու . որովհետեւ Թագուհին այս մարդուն վրայ կատարեալ վստահութիւն ունի . և կոմսը հրաժարելու ըլլայ ալ նէ՛ Թագուհին անիկայ չի թողուր : Ուստի Սալտանայի դուքսը նոյն նպատակին հասնելու համար , կամ գտնէ նոյնը պատուական բռնելով ապստամբութիւն հանեց , անշուշտ դիտարկով որ Թօմար կոմսը չուզողները , որ խիստ շատուոր են թէ քաղաքական և թէ զինուորական կարգի մարդոցմէ , ամենքն ալ իր կողմը կ'ըլլան . և այն ատենը Թագուհին կը ստիպուի երկիրը խաղաղելու համար կոմսը պաշտօնէն ձգելու : Եւս սեւն ալ վարպետութեամբ խորհուած բաներ էին . բայց վերջը սկըզբանը չի համամտեցաւ . ուրիշ ապստամբութիւններուն պէս սկըզբ եղաւ , և անոնց չափ ալ չի կրնար դիմանալ :

ՉՈՒՅՑՑԻԻ : Կառավարութիւնը կարգադրեց , որ օտար տերութեանց մէջ ապստամբութիւն և խռովութիւն հանելէն ետքը Օւլիցցերի երկիրը փախչելով ապաւինողները , որ հոն ալ հանգարտ չէին կենար , իրենց գրուածներով նոյն ապստամբութեան ոգին ամեն մէկը իւր երկրին մէջ միշտ արծարծելու և վառ պահելու կը ջանային , Օւլիցցերիի սահմաններէն դուրս հանուին և արսորուին : Տան և եօթն հոգի , որ առաջնուց ասանկ գործերու մէջ գտնուած չուներին , ուստի և արսորանայ վճիռն ալ իրենց չէր վերաբերէր , կառավարութեան հանած վճիռն գէմ բողոք քանայ գիր մը հանեցին . որպէս թէ այն վճիռը անիրաւ եղած ըլլայ : Եւս վճիռն արդիւնքը այն եղաւ որ՝ կառավարութիւնն իմանալուն պէս առանց ալ արսորման վճիռ հանեց . որով հետեւ թէ որ մնային նէ անանկ խօսքեր տարածելով բուն երկրին մէջ կառավարութեան հակառակորդներ պիտի հանէին : Եւս տան և եօթն հոգին ալ մեկաներուն հետ մէկ տեղ Օւլիցցերիի սահմաններէն դուրս հանուեցան :

— Եւս շաղէկ գաւառին մէջ չորս տարի կայ որ խռովութեան և ապստամբութեան սերմունք մը կայ . որով հետեւ Եւս շաղէկ երկիրը Բրուսիայի ձեռքին տակն էր առաջ , և ետքը զուլիցցերից Բրուսիային ձեռքէն հանելով իրենց գաղտնակցութեան հետ միացուցին : Եւսանկ տեղ մը ի հարկէ երկրպետականութիւն կ'ըլլայ , կեսը նոր կառավարութեան կողմը և կեսը Բրուսիային կողմը տալով . Բրուսիան իր իրաւունքէն հրաժարուած չէ . միայն պատեհ ժամանակի կը նայի Եւս շաղէկը նորէն գրաւելու , անոր համար առան տուէն թէ Օւլիցցերիի ընդհանուր կառավարութեանը և թէ Եւս շաղէկի մասնաւոր կառավարութեանը ծանուցական և բողոքական գրիւր գրելով

մէկ դիէն իր իրաւունքը կը պաշտպա-
նէ. մէկ դիէն իրեն կուսակից եղող
նիւշադէլներուն սիրտ կուտայ: Եւ
ցածները իրաւունքն ու ուրիշքանի մը
գերմանական տէրութիւններ Օւկից-
ցերի սահմանները զօրք շատցուցին.
այս տէրութիւններուս բուն գիտա-
ւորութիւնը՝ Օւկիցցերի կառավա-
րութիւնը ստիպել էր որ Վերմանիայի
ապստամբները որ հոն փախած էին,
կամ բողոքողն դուրս հանէ, կամ սահ-
մանագլուխներէն հեռու ներսի եր-
կիրները այս դիս այն դին ցրուէ, ին-
քուսիան ալ այն ստեղծները ինչպիսի-
քն համար Օւկիցցերիին նոր բողոք մը
ալ ըրած էր: Ինչպիսիք կարծելով
որ իրաւունքն եկած իրեն իրենք ալ
ոտք ելլեն նէ նորէն իրաւունքին ձեռ-
քը իրենց երկիրը յանձնելը դիւրին
կ'ըլլայ, յանկարծ ապստամբութիւն մը
հանեցին. քաղաքին իշխանաւորները
իշխանութենէն ձգեցին և իրենք զօրա-
ցան և ամբողջ օր մը քաղաքը ուղած-
նուն պէս կառավարեցին: Իսկ դուր-
սէն օգնութիւն մը չունենալով այս
առօրեայ ոտք ելլելը յաջորդ օրուան
չի մնաց. կառավարութեան կողմը զօ-
րացաւ, և ոտք ելլողներուն գլխա-
ւորներէն 30 հոգի ձեռք ձգեց և
բանտը դրաւ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ: Եւստի տարւոյ մէջ
Հնդկաստանի իւրօր ըստած ինքնիշ-
խան տէրութեանը կողմէն ինկիլիստ-
աւ մէկ երեւելի անձ մը գնացան գա-
լը և Փարիզ ալ պտուրով ժամանակին
պատմած ենք: Եւստի իր գետնապա-
թեան գործը լըմընքնէն ետքը երբ
որ երկիրը դարձաւ, իւր երկրին թա-
գաւորը ասկէց ունեցած շնորհակա-
լութիւնը յայտնելու համար երեւելի
իշխանութեան մը հասցուց ասիկայ.
Եւստի մեծ պաշտօն նախանձողներ կ'ու-
նենայ. այս ալ իրեն նախանձողներ և
թշնամիներ ունեցաւ երկրին մեծա-
մեծներէն. ինչպէս էին նոյն իսկ թա-
գաւորին եղբայրը Սահայ Սիւհէ և
Կարսիկ, և Պէհաւոր, և խուրպիւր
Բուդի, որ իր հետը ինկիլիստաւ
եկած էր: Եւստի ուրիշ կերպով այս
մարդոյ մնաց մը հասցնելը ինկիլի-
ստներին չի կտրելով խորհրդան ուր յան-
կարծ ասիկայ մեղացունեն. և օրն ալ
որոշեցին: Եւստի բարձրաստիճան
պաշտօնատէրը ասիկայ իր ըրտեսներէն
իմացաւ. և հրատարակեց որ, ինչ
պէտք է գաղտնի կերպով իրեն կենացը
դարան գործել և զինքը մեղացնել.
Թէ որ հասարակութիւնը զինքը չու-
զէր նէ՝ ինքն ալ պատրաստ է պաշտօ-
նէն հրաժարելու: Թշնամիները ըրած
խորհուրդներուն վրայ զղջացին և ետ
կեցան այն խորհուրդէն. բայց յիշեալ
իշխանը ասոնց գլխաւորներէն չորսը
մէկէն յանկարծ բռնել և բանտը դը-
նել տուաւ. որոց անունները վերը
գրեցինք. և ինքը նոյն օրը զենքերը
մըսն առնելով փողոցը պտուրեցաւ. և
առջեւէն մունենով (տէլալ) մը կը
կանչէր. Թէ որ մէկը իշխանը մեղա-
նելու կամք ունի նէ՝ ահա հիմալու-
նէ յարմար ժամանակ չի կրնար գը-
նել: Եւստի այս ընթացքին երկրին մահա-
տաճան կամ մեծ թագաւորը անգամ
չատ հաւնեցաւ. և պաշտօնատէրին
յարգը ժողովրդեան մէջ ելլելով շատ
ցաւ:

ԵՐԳԵՆՈՒՆ

Հոգեպի հանգուցեալ տիրացու
Սուրբատ վարժապետին աղբիւն տղայ-
քը կըլծելու համար ըրած քաղմար-
դիւն աշխատանքը պտուղները մին
չէն հիմա կը տեսնուին, ինչիմիտու
վիճակը որքան դպրոտուն կայ նէ՝ դա-
ստաւորները ամենին ալ անոր աշակերտ
ներն են: Եւ փափաքէինք այս անխոնջ

աշխատանքին գրաւոր վաստակներէն
ալ ունենալ, և ատեն ատեն ըստապի-
միջոցաւ հրատարակելով այս բարեյի-
շատակ հանգուցեալ անուան յիշա-
տակը նորոգել:

Հատ բան կը գրէր. բայց գրած-
ները միայն հարեւանցի նշանակու-
թիւններ էր որ հայերէն և իտալերէն
և արաբերէն գրքեր կարդացած ա-
տենը մէջերէն կը քաղէր. ուստի կը-
նանք ըսել Թէ ուրիշ գրիչի նիւթ
պատրաստել էր աւելի, քան Թէ ի-
րենմէ մէկ մասնաւոր գործ մը չինել.
Սիւսի մէկ համառօտ գրուած մը ու-
նի, իր ճանապարհորդութեանցը պը-
տուղը որ ինկիլիստի կողմերը ըրաւ.
և այս գրուածս իր կենդանութեան
ժամանակը իրմէն ստանալով՝ հիմա
կամք ըրինք հրատարակելու. ինչպէս
որ ինքը գրած է:

ԱՇԽԱՏԱՆԳՈՒԹԻՒՆ ԿԻՆԿԻՈՅ

Ինկիլիստ մասն է Վարժապետի.
բաւական ընդարձակութիւն ունի.
ընդ Տորոն է: Սիւսի մեծ գետեր ու-
նի. Սահան. Սիւստ. Քիւշի սուլու.
Ունի մեծ դաշտ տասն և վեց օթե-
ւան երկայնութիւն և եօթն լայնու-
թիւն. ամեն տեղը կրնայ ջրել գետե-
րէն: Եւստի անուր դաշտին պէս բա-
րեբեր. կը բերէ ամեն տեսակ արմը-
տիներ. ամեն տեսակ պտուղներ.
մինչեւ և արմուենի. բազմատեսակ
մուշտակ, սետու աղուէս և վաշախ:
Հատ հանք ունի. երկաթ, բնական
պողպատ, պղինձ, արծաթ և ոսկի. և
ամենն ալ անգործ: Ունի և հրաբուխ
Կիւշի անունով, որ տարին միան-
գամ երեք օր կը ծխի, և ահագին ձայն
մը կ'արձակէ, մինչեւ երկու երեք օ-
թեւանի տեղ կ'երթայ ձայնը. ունի
փոքր լիճքեր ձկն լեցուն:

Սիւս երկիրը ունի արեւմտեան
կողմանէ միջերկրական ծովը. հարա-
ւային կողմանէ Հալպ. հիւսիսային
կողմանէ Կեսարիա. արեւելեան կող-
մանէ Լիփրատ գետը: Լիփրին տարա-
ծութիւնը 16:150 աշխարհագրական
մղոն է:

Սիւս քաղաքը իբրեւ կեդրոնն է
նոյն աշխարհին. գրեթէ յամեն կող-
մանէ իբր հաւասար հեռաւորութիւն
ունի չընթացող սահմանները. բայց ծո-
վը մօտիկ է մէկալ սահմաններուն բազ-
մատներն է:

Սիւս քաղաքը Լիփրատ կաթուղի-
կոսին ստորագրութեանը նայինք նէ՝
հարիւր է մի եկեղեցի ունէր. այժմ
չաստիւն հիմը կ'երեւի: Լիփրի վանք.
հին և նոր. հոս կը նստի կաթուղի-
կոսը ձմեռը. և ամառը Վահկա կ'եր-
թայ միաբաններով:

Սիւս բողոքողին անշուք է. ունի
100 տուն հայ. գիւղեր ունի. բայց
խմին գիտցածներս են:

Սիւսի լիփրի և վաշի լիփրի, որ ի
միասին 200 տուն հայ:

Սիւս երկրեան կողմն է անապատայ
անուանիք քաղաքը. իբր ինն ժամու ճա-
նապարհ հեռի է. բայց այժմ աւե-
րակ է:

Սիւսայ Սայ արեւմտեան կողմն
է. հեռի է Սիւսէն տասն և ութն ժա-
մու ճանապարհ: Սիւսի գետին եզեր-
քը մեծ քաղաք է և շահաստան. ի-
բր 2000 տուն հայ. երկու եկեղեցի
ունի. բայց օրը շատ տաք: Ունի քա-
նի մը գիւղ հայոց. որոց անունները
են անձանցով:

Սիւս քաղաքը էր մեծ յառաջ.
բայց այժմ անշուք. ծովու մօտ իբր
երեք ժամու. Սիւսայի հարաւային
կողմը կըլծի. ունի հայու գիւղեր
400 տուն:

Սիւսի նոյնպէս ծովեզերեայ քա-
ղաք իբր ամրոց անապիկ. բնակիչ հայոց
400 տուն. ունի և գիւղք:

Սիւսի քաղաքը, այժմ քաջա, նաւահան-
քիստ է անապիկ. ունի իբր 30 տուն

հայ:

Սիւս. ի հնուքն Սիւստիա. ծո-
վեզերեայ քաղաք է. յառաջ անուանի
էր. բայց այժմ անշուք. ունի 400
տուն հայ:

Սիւսի քաղաքը և Սիւսի մէջ տեղե-
րը չորս հայոց գիւղ կայ ծովեզերեայ
որոնց բնակիչը ընդ ամենը 600 տուն
և աւելի: Գիւղերուն անունը չա գիւ-
ղեզերայն. օճալը. իւլիլի. Սիւսի ա-
րեւելեան կողմը իբր 6 ժամ հայու
ընդ ընտը, որ տասնի չափ է հայոց
գիւղ կայ. Կիւշի. և այլն. 1500
տուն հայոց և աւելի:

Սիւս քաղաքը ունի երեք գիւղ
հայոց. Կիւշի. և այլն: ունի տուն 900.
Սիւս գիւղացիք բաւական ապրուստ
ունին շերամէն:

Սիւս գիւղի մօտ է իբր տասն
և երկու ժամ Կիւշ քաղաքը: Ինկիլի-
ստի եկեղեցի Սուրբ Զովհաննէս. և
գալաւորուն. և 500 տուն հայոց. հայ
կաթուղի իբր 50 տուն:

Սիւսի քաղաքը և Սիւսի մէջ տեղե-
րն է: հեռի իբր տասն և չորս ժամ.
մեծ է գիւղը. ունի մեծ և փառաւոր
եկեղեցի քարակիր, և գալաւորուն հո-
յակապ. 1500 տուն հայոց. և 20
տուն կաթուղի:

Սիւս գիւղ հայոց հեռի Սիւս.
պէն վեց ժամ դէպ ի արեւելեան
հիւսիս. ունի տուն 200:

Սիւս քաղաքը. Ուշիլիլի արեւել-
եան կողմն է և հեռի երեք ժամ. ու-
նի 30 տուն հայ: Սիւս խորտակեցաւ
մեծ բանակն օսմանցեայ Եւփրատի
բերդէն:

Սիւս գիւղ հայոց Լիփրատ գե-
տին մօտ, Սիւսպէն հեռի ինը ժամ,
և մօտ Հոռովայի ստորաւոր, Լիփրա-
տայ եզերը. հայոց տուն 40. արուես-
տաւոր և շահավաճաւ: Հատ բերք
ունի. մանաւանդ շամիլստուղ ըս-
տածը, որ շատ տեղ կ'երթայ:

Սիւսի քաղաքը բերք է քարափոր, եօ-
թն դուռ ունի: Սիւսի սեպագեղ լի-
ւըն է փորուած: Ինքիլիլի արուեստն
է կառուցեալ տաճարն սուրբ Լիփրո-
րութեան հոյակապ. որուն տակն է
սուրբ կաթուղիկոսաց և Եւփրատի
սաց գամբարանն: Սիւս բերդին մէջը
20 տուն հայ կայ:

Սիւս այսպիսի հանգուցեալ քաղա-
քիշատակ տիրացու Սուրբատի գրած-
ներն է. որոնք այն կողմի հիմակուան
վիճակին հետ էփ աղէկ տարբերու-
նուն: Սիւս կողմի, ինչպէս գրեթէ բո-
լոր Սիւսի երկիրները յաճախ մեծա-
մեծ փոփոխութիւններու տակ կ'ընեն. տի-
րացու Սուրբատի գրածները տասն
կամ տասն և հինգ տարուան բան մը
ըլլալով յիշեալ տարբերութիւն չէ Թէ
անոր քիչ հմուտութեանը, այլ ժամա-
նակին ըրած փոփոխութեանը կու-
տամք. Թէպէտ այն ալ կրնայ ըլլալ որ
իրեն տեղեկութիւն տուողները ճիշդ
գիտցած չեն. կամ Թէ ինքը աւելի ըն-
դարձակելու մտք սկսած և պակաս
ձգած է. որովհետեւ Սիւս մօտերը շատ
գեղեր կան. քանի մը անուանի անա-
պատներ կան. զոր օրինակ Հուղը, Սիւ-
րաղարկ, Բարաշիլի, և այլն. նմա-
նապէս Սիւսի մօտ, Կոպիտաւ, և այլն.
որոց բնաւ տեղեկութիւն չտար: Տը-
ւածին չափ տեղեկութիւններուն ալ
հիմակուան հանգամանքներէն ունե-
ցած տարբերութիւնը ասոնք են:

Սիւս 100 տան հայ նշանակի է. որ
հիմա 400 տուն կ'ըլլէ: Սիւս մօտ Սիւ-
սի կամ (ինչպէս ինք կը գրէ) Հո-
սիս գիւղը երկուք չէ հիմա, մէկ
գիւղ է միայն երկու թող բաժնու-
ած. բնակիչ հայերը մէկէն 40, կամ
առ առաւել 50 տուն հայու կ'ըլլեն:
Կարելի է որ ասոնց մեծ մասը ետքէն
Սիւս գաղթած են:

Սիւս քաղաքի Սիւսի հեռաւորու-
թիւնը որ ինն ժամ գրուած է, վեց
ժամէն պակաս կը քէ:

Սիւս 2000 տուն նշանակուած է.
բայց հիմա հայու Թէ 1200 տուն կ'ը-
լլէ: Գիւղերուն մէջ ամենէն շատ հա-
յազգի գտնուածն է Կիւշի. Կիւշի-
ուածը, 40 տուն հայով. եկեղեցի չու-
նի. բայց քաղաքէն հեռաւորութիւնը
կէս ժամէն ալ քիչ ըլլալով՝ բնակիչնե-
րը Սիւսի եկեղեցին կ'երթան. աւ-
րիշ գիւղերը աւելի չէֆիլի ըսուելու
արժանի են. քան Թէ գիւղ. ամեն մէ-
կին մէջ 4—5 տունէն աւելի բնակիչ
չի կայ. միայն Կիւշ գիւղը 15 տուն
բնակիչ ունի. և Կիւշի 10 տուն հայ
ունի: Սիւս գիւղը եկեղեցի մը, կամ
աւելի ճիշդ խօսելով մատուռ մը ու-
նի, չորս կողմը պատով պատած և վը-
րան քաջ. բայց եկեղեցեայ բողոք
տիքը խիտ առ խիտ բուսած կեռա-
սեմներուն տեղեւաշատ և երկայն
ճիւղերը դէպ ի եկեղեցեայ վրայ եր-
կրնալով՝ մէջի ժողովուրդը Թէպէտ
արեւուն շողէն կը պահեն, բայց անձ-
րեւէն չեն կրնար պահել: Սիւսի
անուանի կիրճը՝ այս գիւղը անուան
տուններով կիւշի պղծը կ'ըսուի. որ կե-
սարիային Կիւշիլիլի հիւսիսային կող-
մը անցնելու ճամբան է: Կուցէ այս
էնդ երեւելի տեղ մըն էր առաջ, որ
բողոք նահանգն ալ Կիւշիլիլի անունը
ասկէց առած ըլլայ. կամ այս տեղը նա-
հանգին անուամբ յիշուի: Զեմք ըս-
տած Թէ այս գիւղի քաղաքը հին չէն
բերու միայնորդներ գտնուին:

Տարանի հայազգի բնակիչները ա-
մենը 150 տուն. մօտերը վեց եօթն
հատ մանր գիւղեր. որոց հայ բնա-
կիչները ամենքը մէկէն 50 տուն հա-
ղիւ կ'ըլլան:

Սիւս քաղաքին հայ բնակիչները,
հիմա 40 տունէն աւելի չեն եղար:

Սիւսի քաղաքը քաղաք կամ հայոց լեռ-
ըսուած վիճակը 300 տուն հայ հայու
կ'ըլլէ:

Սիւս քաղաքին հայազգի բնակիչ-
ներն են 27 տուն: Զինգ ալ հայաբը-
նակ գիւղ ունի. որոց անունները և
մէջի բնակիչ հայոց թիւը ասոնք են:
Պիլիլի, 200 տուն. Կաճը Կապիլի, 200
տուն. Իօղը, 250 տուն. Կիւշի,
150—160 տուն. և Կիւշի, 500 տուն.
ամենը մէկէն 1327—1338 տուն. որ
վերը 900 տուն գրուած է: Սիւսի քա-
ղաքը մօտերը ասոնցմէ զատ քանի մը հայա-
բնակ մանր գիւղեր ալ կան. ինչպէս
են ինկիլիլի, ինկիլի, Կիւշիլիլի. և այլն. ա-
մենուն մէկէն հայ բնակիչները 20—30
տուն կ'ըլլեն. որ ոչ հայերէն գիտեն
և ոչ տաճիկերէն. այլ լոկ արապերէն
կը խօսին:

Սիւս քաղաքին անապատիւն
թուաբանական խնդրոյն մէջի թուոց
մէկ քանի տպագրուած վրիպակները:

Վ. Կիւշիլի	Սիւսի
2675-968	2676-888
12-588-740	12-593

Սիւսի քաղաքին հայազգի բնակիչ-
ներն են 27 տուն: Զինգ ալ հայաբը-
նակ գիւղ ունի. որոց անունները և
մէջի բնակիչ հայոց թիւը ասոնք են:
Պիլիլի, 200 տուն. Կաճը Կապիլի, 200
տուն. Իօղը, 250 տուն. Կիւշի,
150—160 տուն. և Կիւշի, 500 տուն.
ամենը մէկէն 1327—1338 տուն. որ
վերը 900 տուն գրուած է: Սիւսի քա-
ղաքը մօտերը ասոնցմէ զատ քանի մը հայա-
բնակ մանր գիւղեր ալ կան. ինչպէս
են ինկիլիլի, ինկիլի, Կիւշիլիլի. և այլն. ա-
մենուն մէկէն հայ բնակիչները 20—30
տուն կ'ըլլեն. որ ոչ հայերէն գիտեն
և ոչ տաճիկերէն. այլ լոկ արապերէն
կը խօսին:

Սիւս քաղաքին անապատիւն
թուաբանական խնդրոյն մէջի թուոց
մէկ քանի տպագրուած վրիպակները:

Վ. Կիւշիլի	Սիւսի
2675-968	2676-888
12-588-740	12-593

Սիւսի քաղաքին հայազգի բնակիչ-
ներն են 27 տուն: Զինգ ալ հայաբը-
նակ գիւղ ունի. որոց անունները և
մէջի բնակիչ հայոց թիւը ասոնք են:
Պիլիլի, 200 տուն. Կաճը Կապիլի, 200
տուն. Իօղը, 250 տուն. Կիւշի,
150—160 տուն. և Կիւշի, 500 տուն.
ամենը մէկէն 1327—1338 տուն. որ
վերը 900 տուն գրուած է: Սիւսի քա-
ղաքը մօտերը ասոնցմէ զատ քանի մը հայա-
բնակ մանր գիւղեր ալ կան. ինչպէս
են ինկիլիլի, ինկիլի, Կիւշիլիլի. և այլն. ա-
մենուն մէկէն հայ բնակիչները 20—30
տուն կ'ըլլեն. որ ոչ հայերէն գիտեն
և ոչ տաճիկերէն. այլ լոկ արապերէն
կը խօսին:

Սիւս քաղաքին անապատիւն
թուաբանական խնդրոյն մէջի թուոց
մէկ քանի տպագրուած վրիպակները:

Վ. Կիւշիլի	Սիւսի
2675-968	2676-888
12-588-740	12-593

Սիւսի քաղաքին հայազգի բնակիչ-
ներն են 27 տուն: Զինգ ալ հայաբը-
նակ գիւղ ունի. որոց անունները և
մէջի բնակիչ հայոց թիւը ասոնք են:
Պիլիլի, 200 տուն. Կաճը Կապիլի, 200
տուն. Իօղը, 250 տուն. Կիւշի,
150—160 տուն. և Կիւշի, 500 տուն.
ամենը մէկէն 1327—1338 տուն. որ
վերը 900 տուն գրուած է: Սիւսի քա-
ղաքը մօտերը ասոնցմէ զատ քանի մը հայա-
բնակ մանր գիւղեր ալ կան. ինչպէս
են ինկիլիլի, ինկիլի, Կիւշիլիլի. և այլն. ա-
մենուն մէկէն հայ բնակիչները 20—30
տուն կ'ըլլեն. որ ոչ հայերէն գիտեն
և ոչ տաճիկերէն. այլ լոկ արապերէն
կը խօսին:

Սիւս քաղաքին անապատիւն
թուաբանական խնդրոյն մէջի թուոց
մէկ քանի տպագրուած վրիպակները:

Վ. Կիւշիլի	Սիւսի
2675-968	2676-888
12-588-740	12-593

Սիւսի քաղաքին հայազգի բնակիչ-
ներն են 27 տուն: Զինգ ալ հայաբը-
նակ գիւղ ունի. որոց անունները և
մէջի բնակիչ հայոց թիւը ասոնք են:
Պիլիլի, 200 տուն. Կաճը Կապիլի, 200
տուն. Իօղը, 250 տուն. Կիւշի,
150—160 տուն. և Կիւշի, 500 տուն.
ամենը մէկէն 1327—1338 տուն. որ
վերը 900 տուն գրուած է: Սիւսի քա-
ղաքը մօտերը ասոնցմէ զատ քանի մը հայա-
բնակ մանր գիւղեր ալ կան. ինչպէս
են ինկիլիլի, ինկիլի, Կիւշիլիլի. և այլն. ա-
մենուն մէկէն հայ բնակիչները 20—30
տուն կ'ըլլեն. որ ոչ հայերէն գիտեն
և ոչ տաճիկերէն. այլ լոկ արապերէն
կը խօսին:

Սիւս քաղաքին անապատիւն
թուաբանական խնդրոյն մէջի թուոց
մէկ քանի տպագրուած վրիպակները:

Վ. Կիւշիլի	Սիւսի
2675-968	2676-888
12-588-740	12-593

Սիւսի քաղաքին հայազգի բնակիչ-
ներն են 27 տուն: Զինգ ալ հայաբը-
նակ գիւղ ունի. որոց անունները և
մէջի բնակիչ հայոց թիւը ասոնք են:
Պիլիլի, 200 տուն. Կաճը Կապիլի, 200
տուն. Իօղը, 250 տուն. Կիւշի,
150—160 տուն. և Կիւշի, 500 տուն.
ամենը մէկէն 1327—1338 տուն. որ
վերը 900 տուն գրուած է: Սիւսի քա-
ղաքը մօտերը ասոնցմէ զատ քանի մը հայա-
բնակ մանր գիւղեր ալ կան. ինչպէս
են ինկիլիլի, ինկիլի, Կիւշիլիլի. և այլն. ա-
մենուն մէկէն հայ բնակիչները 20—30
տուն կ'ըլլեն. որ ոչ հայերէն գիտեն
և ոչ տաճիկերէն. այլ լոկ արապերէն
կը խօսին:

Սիւս քաղաքին անապատիւն
թուաբանական խնդրոյն մէջի թուոց
մէկ քանի տպագրուած վրիպակները:

Վ. Կիւշիլի	Սիւսի
2675-968	2676-888
12-588-740	12-593

Սիւսի քաղաքին հայազգի բնակիչ-
ներն են 27 տուն: Զինգ ալ հայաբը-
նակ գիւղ ունի. որոց անունները և
մէջի բնակիչ հայոց թիւը ասոնք են:
Պիլիլի, 200 տուն. Կաճը Կապիլի, 200
տուն. Իօղը, 250 տուն. Կիւշի,
150—160 տուն. և Կիւշի, 500 տուն.
ամենը մէկէն 1327—1338 տուն. որ
վերը 900 տուն գրուած է: Սիւսի քա-
ղաքը մօտերը ասոնցմէ զատ քանի մը հայա-
բնակ մանր գիւղեր ալ կան. ինչպէս
են ինկիլիլի, ինկիլի, Կիւշիլիլի. և այլն. ա-
մենուն մէկէն հայ բնակիչները 20—30
տուն կ'ըլլեն. որ ոչ հայերէն գիտեն
և ոչ տաճիկերէն. այլ լոկ արապերէն
կը խօսին:

Սիւս քաղաքին անապատիւն
թուաբանական խնդրոյն մէջի թուոց
մէկ քանի տպագրուած վրիպակները:

Վ. Կիւշիլի	Սիւսի
2675-968	2676-888
12-588-740	12-593

Սիւսի քաղաքին հայազգի բնակիչ-
ներն են 27 տուն: Զինգ ալ հայաբը-
նակ գիւղ ունի. որոց անունները և
մէջի բնակիչ հայոց թիւը ասոնք են:
Պիլիլի, 200 տուն